

مشتاقنامه

مطبعة و محل ادارہ:

محال اوغلتندہ امنیت
سندوخی جوارندہ
شنگول یقوشندہ
۲۷ نومبر

مسئک زہ موافق آثار
جدیدہ مع الممنونہ
قبول اولتور

درج ایلمہ بن آثار اعادہ اولتور

دیر ، فلسفہ ، علوم ، حقوق ، ادبیات تاریخ ، و سیاسیات و بالخاصہ احوال و شئوہ اسلامیدہ بحث ابر و ہفتہ درہ بر نشر اولتور.

آیونہ بدلی

صاحب و مؤسسری :

سنہ لکی

القی آیانی

۶۵	۳۵	غروش
۶۰۵	۳۰۵	روبلہ
۱۷	۹	فرائق

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

۱۰ تموز ۳۲۴

در سعادتندہ نسخہ سی ۵۰ بارہ در

قبیلہ دن مقوا بورو ایلمہ کوندریلمیرسہ سنوی

۲۰ غروش فضلہ آلدر

عدد : ۱۸۰

۲۶ صفر ۱۳۳۰ پنجشنبہ

شباط ۲ ۱۳۲۷

یدنجی جلد

بولونش اولورم . بوندن ماعدا میمنه محاصره سی احتمال که بر قاج آی سوردر . بن اورایه کتدیکم صورتده شیرعلی خان فرصتی غنیمت بیلهرک کابلده صولت ایلر « جوابی ویردم . نکن عمجهم هیچ برنی دیکله مه یهرک » بکا دوست ایسه کز میمنه یه کیدیکز . دیکله کز ناصل ایسترسه کز اوله یاییکز « دییه بر مکتوب یوللادی . شو جوابه صوک درجه ده جانم صیقیدی . « شیرعلی خانک دشمنلرندن قورقادینم کی سزک عداوت کزدن ده چکینه م » دیمک خاطرینه کلدی . فقط بالاخره بوجوابی یازمه قدن صرف نظر ایتدم . تحت سلطه کنندی المله کچیردیکم بر ذتک فرمانسه قارشی کله بی موافق مروت بولامدم . بناء علیه هر طرفه حاکم تر تعین ایتدکن صوکر (اندخوی) یولندن میمنه یه حرکت ایلهدم .

عمجهمه بر مکتوب یازوب حرکتی بیلدیردم و « قریباً سزی بوایشه پشمان ایده جاک بر کون کله جکدر » دیدم . میمنه یه بر منزل قاله عمجهمدن بر کاغد آلدیم که شیرعلی خان زاده لره قندهاره عسکر چکمش ویولاری قاپاتمش اولدقلرینی بیلدیریور و عسکری ایکی یه آیروب بر قسمله میمنه یی محاصره ایتمه می . قسم دیکرینی ده نور چشم یعنی محمد اسماعیل خان ایله کابلده کونده رهمی یازی یوردی . بومکتوبه « مقدا سزه اخطار ایتدیکم حالده دیکله مه دیککز مناسب سز لکر وقوعه کلدی . آرتق نه عسکری بولمک قابلدیر ، نه ده امداد کزه کونده رهمک » مآئده جواب ویروب میمنه یه کیتدم . اوراده سپرلر انشا ایدهرک قلعه نیک قارشیسنده و ۱۵۰۰ قدم اوزاقلغنده واقع (تل عاشقان) تهره سنه چادرمی قوردوردم .

بوصیراده عمجهمدن دیکر بر مکتوب کلدی . اوغلی محمد عزیرخان قندهاره محمد یعقوب خانه قارشی بوزولمش واسیر اولمش . محمد یعقوب خان پشت رود طرفلرینی تحت تصرفه آلمش . عسکرک نصفی هان کونده رهم لازم کلیورمش . ینه اولاماز ، دشمن قارشیسنده ایکن عسکرک بر قسمی کونده ریله منر دییه جواب ویردم .

بر آن اول محاصره ایشی بترمک ایچین ده عسکری قلعه یه هجوم ایتدیردم . واقعا صوک درجه شدتلی بر هجوم اولدی . لکن (محمد اسماعیل خان) هجوم ایدیله جککی دشمنه خبر ویرمش اولدیفندن قلعه نیک ضبطی قابل اولامادی . مع مافیه ، ایکنجی بر هجومه اوغراسه بریشان اولاجتی آکلایان میمنه امیری ، اوغلی و بعض امرا و علماسی ایله قرآن کریم ارسال و بعض قیمتدار هدایا اسبال ایله یهرک سنوی قرق بیک آلتون ویرکی ویرمک شرطیله مصالحه تکلیف ایتدی . کابلده کی قارشی قیق سائقه سیله قبول ایلهدم . (امیر حسین) ده بالذات کلوب احترامانده وامرای سائر حقه شفاعتده بولوندی . اولری ده عفو ایتدم و قلعه ده بولونان آلتی دانه طوبی آلدیم .

بز بوراده ایکن عمجهمدن محمد اسماعیل خانه بر کاغد کلدی که بش دانه مکتوب یازدینم حالده کله دیکز وجواب ویرمه دیکز دییوردی . بونی کندیسنه ویروب :

قوبار ؟ آچی قالیریز ؟ بز ایسته سک یساریز بیلدیزک کوپکله آتق نوعندن درت آیده بر معاشیله کچین بر آدم شمدی فصل اولیورده هر آی کون سکتیر مکسزین آلدینی معاشنک یوزده اونتی دینه ، قرآننه وطنه ، عرض و ناموسنه اهدا ایتیور ؟ بوکا ادراک حیرت ایتسینده نه یایسین ؟

یا اوتداخلده قالان سکر طقوز معاشی صرافله یوزده - لا اقل - الی غروش ترک ایدهرک قیردیردینی کونلری فصل اونودی ؟ صرافه یوزده الی ترک ایتک ! وطنه یوزده بشی چوق کورمک ! بومی بزده کی شکران نعمت ؟ ده داون آلمانلی ترک و آغوش اسلامیه آتیه رق حضور قرآن حکیمده سجده بر ایمان اولان بر یکی عثمانلی مسلمانی دونمایه نولونجه یه قدر آیده بر لیرا تعهد ایلدیکی کی بر مقتضای نظام شهری ایکی بحق لیرا ویرمی لازم کلوب اهتداسی حسبیله بش سنه ایچین عفو اولوندینی تمتع ویرکوسنی ده دونمایه تقدیم ایدیور ! آه ..! دونکی مهتدی ده کی علویت روحه . حیت دینه ، محبت وطنیه یه باقیکز ! برده صویو صویو مسلمان اوغلی مسلمانک طور لاقیدیسنه باقیکز ! بوشانلی مهتدینک شومفرط حیتی بز ی اوتاندیرملی دکلی ؟

بز نیسه دوریوریز ؟ او داون المان ایدی ، اسلامیت اوکا یابانجی ایدی . بوکون مسلمان اولدی ، اسلامیه ، اسلام وطنه اولادانی بر قاج گونلک . نه دیهیم ! الله بز قهر و جلایله دکل ، لطف و جلالیه او یاندیرسین ! ای قرآن حکیم ! سکا کوز یاشلریله بیک تعزیت ! بیک تسلیت !

محمد فخرالدین

تایخ حکومت اسلامی

افغانستان

امیر عبدالرحمن خان

مابعد

شوامر ، مقرون صلاح اولمادیغندن اعتراض ایدهرک « بنم عسکریم بوون یرقش سرفرده بولوندی . و خیلیدن خیلی یه زحمت چکوب دشمنه غلبه چالیدی . بناء علیه براز مدت اوطوروب دیکله نمک حق قازاندی . بوندن باشقه بوراده کی اغتشاش مهمدر . بر مدت اقامتله اهالی بی حکومته ایصیندرمق لازمدر » مآئده جواب یازدم . عمجهم « قویاً بیلورم که علی شیرخان ، قندهاره اوغوللرم محمد سرور و محمد عزیر خانلره قارشی عسکر سوق ایدهرک . اکر به یله برشی اولورسه اوغوللرم بوزولورسه مسئولیت سزه عاندر » مآئده بر مکتوب کونده ردی . « میمنه یه مطلقاً عسکر سوقی لازم کلیورسه باشقه طرفدن کونده ریکز . شیرعلی خان قندهاره هجوم ایله یهرک اولورسه بن بوراده سزک یاقینه کزده

— وقتیه عسکر کز بکا لازم اولدینی ایچین مکتوبلری سزه ویرمشم . شیمدی ایسه لزومکز قالدینی جهته چاغیریلدیکز یره کیده بیلیرسکز . دیدم . ایرته سی کونی بلخه متوجهاً حرکت ایتدی . و بندن اول بلخه واروب اوراسنی یغما ایله مک ایچین سرعتلی دوراندی . بنده اونک نیتی آکلادیغیم ایچون عزمنه مانع اولمق ایستوردم . بوصیراده (کرنیل سهراب) دن بر مکتوب آلدیم . عمجه مک امری موجبجه تخته پله کتیریلن محمد شریف خانک توقیف ایدلدیکنی یازیوردی دوش-وندیم که محمد شریف خان ، محمد اسماعیل خانک عمجه سی اولدینی ایچین کیدوب اونی قورتارماسی ممکن . بناء علیه اوکیجه ایکی پیساده نظامیه طابوریه بر بطاریه طوبی یوله چیقاردیم و سرعت ممکنه ایله کیره رک تخته پله محاذله ایله مهربانی تنبه ایتدم . بونلر قوم یولندن آغچه ایله بلخ اوزه رندن کچه رک تخته پله واصل اولدیلر . محمد اسماعیل خان ، برکون سوکرا کلدی و تصورایتدیکی اوزره شهره هجوم ایله عمجه سی قورتارمق ایسته دیسه ده کوندر دیکم عسکری کورونجه فکریخی تبایل ایله یره رک (مزار شریف) و واورا حاکمی تهدید ایله اوچ بیک تنکه مقدارنده بر مبلعی آلوب خزیننه سی یغمالامق ایچین تاشغرغانه عزیمت ایتدی .

تاشغرغانلیر : خانک مقصدینی آکلامش اولدقلرندن قلعه یه چکیلوب مدافعه یه قرار ویردیلر . اسماعیل خان بونی ایشیدنجه بامیانه روان اولدی و نزه یه کتدیه اوراسنی صویوب صوغانه چووردی .

بوحركات انسانده عمجه مک کندینه « سرعت ممکنه ایله کابله کل . بن شیرعلی خان ایله حرب ایتک ایچین غزیننه کیده جکم . زیرا قندهاری ضبط ایتدی . کلاته کلیور » دییه غافلانه مکتوب یازیورده محمد اسماعیل خان ده « معیتده کی عسکرک بر سهک معاشی تراکم ایتش اولدینی جهته آیلقلریخی آلمادن بی صالیور میورلر » مألده جواب ویریوردی .

ینه بوصیرالده عمجه مک نورچشمی اسماعیل خانک تخته پلندن حرکتی نبر آلمش و بکا « دیدیک طوغرو چیقدی . محمد اسماعیل خان حقیقه حیل باز بر آدمش » دییه مکتوب یازمشمیدی . بومکتوبه جواباً « نور چشمکز دها سزه ایجه خدمت ایده جکدر . مع مافیه بر آی قدر حبس ایله بک . کابلدن حرکت ایتیه بک . بومدت ظرفنده امداد کوزه کله بی اومارم » دییه بر عریضه یازدم و (غلام علی بویلزائی) قومانداسنده اولارق کزیده سواریلرمدن ایکی بیک نفری یوللادم .

ایرته سی کونی سیستمیه طوتولدم و بیکرمی برکون متبادی مضطرب اولدم . کسب عافیت ایتدیکم آنده کابله متوجهاً یول چیقدم . تاشغرغان طریقله (هییک) عزیمت ایتدم . اوراده ایکن ، کابلده کی سرایمه خصوص کوله لرندن ایکیمی درویش قیافتنده حضورمه کلوب :

— امیر اعظم خان غزیننه کتیدی ، سردار محمد اسماعیل خان کوهستان خانلرندن بر قاپیله کلوب کابل محاصره ایتدی . ایج قاعده ده بولونان ایکی یوز عسکر ، آلتی کون قدر مدافعه ده بولوندیه ده اهالی

محمد اسماعیل خانه قاپیلری آچدی . خان ، ایجری کیرنجیه خاندان سلطنتی دارالاماره دن چیقاردی و شیر علی خانی افغانستان امیری اعلان ایلدی . دیدیلر . ینه بواننده « غزیننه مغلوب اولوب امیر اعظم خاندن آیری دوشدیکنه و امیرک نه طرفه کیدوب نه اولدینی بیلمدیکنه » دأر سردار سرور خانک بر مکتوبی کلدی .

بوخبرلردن صوک درجه متأثر اولدم . درحال ، عمجه مک تحریسه مأمورلر تعیین ایتیمی حقنده بلخ حاکمی ناظر حیدره بر کاغذ یازدم . متحریرلر ، عمجه می (بلخاب) ده بولدیلر که (هزاره جات) یولندن اورایه کشدی . بونی ایشیدنجه « یوز بیک تنکه نقد ایله آت ولوازم سائرته مک عمجه مه کونده ریلنه سی بلخ حاکمه و « باجکاهه عسکر چکمکدن صرف نظر ایتنه سی » ده جنرال نصیرخانه اشعار ایلده دم . کندیم ده کابل محاصره دن واز کچه رک (غوری) یه کلدیم . یاننده بولونان (برجهاندار شاه) برادری (میرشاه) ک قیزی بکا نکاح ایتک ایسته دی . بوطلی رد ایله :

— عمجه مک خاندانکزه اولان صهرنی بنم ایچین کافیدر . دیدمسه ده مشارالیهک اصراری اوزه رینه قبوله مجبور اولدم .

فیض محمد خان طرفندن میرجهاندار شاهک ولایتی کندیه نه ویریلش اولان (میرمحمدشاه) بعض هدایا کونده ردی هدیه لری اعاده ایله : — یا ولایتی ترک ایدیکز ، یا خود چیقوب ایسته دیککز یره کیدیکز دییه خبر کونده ردیم . شهاب الدین خانک قومانداسنه تودیه ایکی یوز سواریلک بر مفرزه بی ده میرجهاندار شاهه زرفیق ایده رک :

— کیدیکز ، ولایتکزی ضبط ایدیکز . دیدم . کندیم غوری ده اوطوروب قته غن اصلاحاتیه مشغول اولدم . بلخه بر مکتوب یوللایوب عمجه می دعوت ایتدم . عمجه مک ایسه یازدینی جواب ده سنی چاغیر ییوردی . غوری ده توقمک سبب یکانه سی (هندوکش) و (کابل) یوللریخی طوقمق اولدینی ایچین موقعمدن آریلامادیغی و کندیه سنک بهمه حال نزدمه کله سی تکرار عمجه مه بیلدیردم . بودفه سوزمه اعتماد ایده رک قالقوب کلدی . استقباله چیقوب اکرام و احترام ایلده دم .

عمجه مک ، کابلک یکیدن تسخیری و شیر علی خان اوزه رینه عسکر سوقی خصوصنه مراق ایدوب طور و یوردی .

— بومشه غایت مهمدر . قیشین حرکات عسکریه قابل اولامایه . جفندن بهاره قدر بکله مه مز لازمدر دیدمسه ده کافی السباق فکرنده اصرار ایتدی و :

— اکر درحال حرکت ایتیه جک اولورسه ک قالقار ، بخارایه کیده رم . دیدی .

— آلتی آیه قدر مطلقا حربه مهیا بولونورز دییه عزیمندن چویرمک ایسته دمسه ده دیکله مه دی . ناچار یوله چیقوب (بدقاق) و (شلوق تو) طریقله (بامیان) و ، اورادنده (دوال) و واصل اولدق . یوراده شیر علی خانک ۳۰۰۰ هرات سوارینی واردی . بونلر

بسم کدی کمی خبر آلدقیری کبی (سرچشمه) طرفه طوغرو قاجدیلو . معتمد کی امرا ، فراریلرک تعقیدنی تکلیف ایتدی . طوغروسی ده بو اولاجی ایچین بنده موافقت کوسهردم . فقط عمجهم (نور) و (دره سوخته) یولارندن غزینیه کیمه منی تکلیف ایله فکر مزه مخالفت ایتدی .

هوا غایت صوغوقدی . برچوق زحمت . مشقت چکدکن صوکر . غزینیه کلدک . (خدای نظر) قله بی تحکیم ایله مش اولدیغندن قارشیسند و آچقده اوردو قوردق .

مترجمی
طاہر المولوی

تراجم احوال :

مترجم قاموس احمد عاصم افندی

فضلا و ادبای عثمانیه دن بر عالم متبحر و بر فاضل کثیر المأثر اولوب (عینتاب) جه دودمان علم و ادب دن معدود اولان شاعر حصولی افندی فرزند ی محکمه شرعیه باش کاتبی محمد جنابی افندی مکدوم فضیلت مندیدر . علوم آلیه یی وطنی علماسندن عمر زاده حافظ و حاجی حسن زاده افندی لردن و علوم عالیہ یی مشاہیر فضلا دن صاحب تألیفات (خواجه نجیب) افندی دن تحصیل و فنون شعر و ادبی پدردن تکمیل ایدرک (قالمادن خاک مذلتده همان ای عاصم - عازم سوی سہاسای ستانبول اولہلم) زمزمہ سیلہ ۱۲۰۴ تاریخندہ دار الخلافۃ الاسلامیہ یه کلوب برمدت صوکرہ ترجمہ سنہ موفق اولدینی (برہان قاطع) ہ مکافاة طریق علمیه ده حرکت خارج رتبہ سنہ نائل و (۱۲۳۰) سنہ سنہ ترفیعاً (سلا نیک) مولویتہ واصل اولدی . و بومولویتدن معزولاً (۱۲۳۵) تاریخندہ اسکدارده نوح قویوسندہ کی خانہ سندہ ارتحال ایله یوب خرمنلقدن مسکینلرہ کیدن یولک صاغ طرفندہ کی سداوزرینہ دفن ایدلدی . (۱۲۵۸) تاریخندہ وفات ایدن مکدومی خواجه حامد افندیہ یانندہ مدفوندر کتابہ سنک مزار ی بروجه آتیدر : ولنعم هذا قبر فاضل الزمان وحید الدوران مترجم القاموس المحيط والبرہان القاطع و مترجم سیر المنظومۃ الحلی و شارح منظومۃ الامالی وصاحب التصانیف فی الفنون المتنوعہ اغنی والدنا واستادنا ابی الکمال الحاج السید احمد عاصم العینتابی المأمور فی تحریر وقایع الدولۃ الحمودیۃ العثمانیہ سابقاً رحمۃ اللہ علیہ الی یوم البقا : لروحه الفاتحہ (۱۲۳۵) لسان مادر زادیلہ برابر عربی و فارسی کبی ایکی اساسی لسانہ وقوف تامی و بولسانلر ادبیاتندہ کی اقتدار و کمالی شاعر نابی نک (ان آثارنا تدلعلینا فانظروا بعدنا الی الآثار) بیتی مصداقنجه کون کبی اشکاردر . صدر حاضر سعید پاشا حضر تلرینک (غزنیہ جی لسانی) اسمندہ کی رسالہ مطبوعہ لرندہ فرانسزجه یه ده واقف اولدینی محرردر . فقط مسلم انام اولان بوقادار فضیلتیلہ برابر من جهة الدنيا نائل رفاه و سعادت عظاما اولامادینی (رقیب بارددن شکواسی یوقدر عاصم زارک ، انک فریادی آنجاق بخت ناہوار دندر ہب) (نیچہ بر خدمت مخلوق ایله مخزول

اولہلم . سائل حق اولام نائل مسئول اولام) ترانہ لرندن ده کلا شیلیمقدہ . درکہ بالوجوہ شایان نظر بولونان بو نقطہ طالعی سر نکون اولان بعض ارباب فضیلتی حسب البشریہ دوچار تأمل ایتکدہدر . عینتاب اعیانندن نوری پاشا وقعہ سندہ کتابلری اشیا سیلہ برابر تباہ اولدینی واستانبولده کی خانہ سی ده یانہرق بوجہ فلکک سہاسنہ اوغرا دینی ده یازیلان بیتلرندہ کی تلہفاتنہ سبب اولان وقایعندر . وقعہ نویسلک مأموریتہ تعینی (۱۲۲۲) سنہ سی استعفا ایدن عامر بکدن صوکرہدر . آثار مطبوعۃ فاضلانہ لرینہ دائر ایضاحات مفیدہ : (۱) (ترجمہ قاموس) متن اثر فاضل جیدانی (مجدالدین فیروز ابادی) نک آثار مخلدہ سندن اولوب التمش بیک مادہ یی جامعدر . مؤلفک خط دستیلہ محرر نسخہ اصلیلہ نک خطہ یمانیہ نک (زبید) قصہ سی کتب خانہ سندہ محفوظ اولدینی مرویدر . بواثر (۹۶۳) ده وفات ایدن مرکز افندی زاده شیخ احمد افندی طرفندن (بابوس) اسمیلہ و بر جلد کبیر اوزرینہ ترجمہ ایدلمشدرکہ دائرہ (اندرون) ده سلطان احمد ثالث وادرنده سلیم ثانی کتب خانہ لرندہ کی نسخہ لری منظور عاجزی اولدی . علماء عثمانیہ دن (۱۰۱۰) ده وفات ایدن (داووزاده محمد) افندی طرفندن ده (الدر اللقیط فی اغلاط القاموس المحيط) اسمیلہ تنقیح ایدلمشدرکہ بونکدہ نسخہ لری استانبول کتب خانہ لرینک بعضیلرندہ واردر . عصر اخیر فضلا سندن لبنانی (فارس) افندی نک (الجاسوس علی القاموس) اسمندہ کی اثر مطبوعہ لری ذہولات قاموس مبین اولق دولایسیلہ دقایق علم لغتہ متنوغل ذوات ایچون باعث استفادہ آئاردندر . عاصم افندی نک ترجمہ لری برکرہ مصرده ایکی دفعہ استانبولده طبع اولومشدر . (برہان قاطع) ترجمہ سندن صوکرہ بش سنہ ده ا کمالہ موفق اولدینی بو اثر قیمتدار یی سلطان محمود عدلیہ تقدیم ایدرک مظهر تقدیر و مکافات شہریاری اولمشدی (۱۰۷۴) ده وفات ایدن (محمد صالح) چلبی نک (قاموس الاروام فی نظام الکلام) اسمندہ کی اثر لغوی سی ده شایان استفادہ آئاردن اولوب بر نسخہ سی عاشر افندی کتب خانہ سندہ موجوددر . (۲) (ترجمہ برہان قاطع) متن اثر دانشوران ایراندن (حسین بن خلف تبریزی) نک اولوب (ہندستان) ک کلکتہ) شہرندہ طبع اولومشدر . عاصم افندی بر ترجمہ سنی شہید سعید سلطان سلیم ثالثہ تقدیم ایدرک نائل تقدیر تاجدار ی اولمش و بوتقدیر جملہ سندن اولق اوزرہ مطبعہ عامرہ ده طبع اولنہرق نسخہ مطبوعہ سنک کندوسنہ اعطا واحسانی فرمان بیورلمشدر . (۳) (ترجمہ سیر چلبی) سیر وغزوات بیغمبریدن باعث اولان متن اثر راغب پاشا خواجه سی شہرتیلہ بنام چلبی الاصل ابراہیم افندی طرفندن تألیف و عاصم افندی طرفندن ترجمہ اولمشدر .

(۴) (شرح المالی فی شرح قصیدۃ الامالی) متن قصیدہ مشاہیر علمادن (سراج الدین علی بن عثمان اوشی) نک مسائل اعتقادیه یی مبین (قصیدہ امالی) شہرتیلہ بنام اولان منظومہ سی اولوب صاحب ترجمہ عاصم افندی طرفندن ترجمہ و مفصل بر صورتہ شرح اولمشدرکہ متداول شرحلرک جملہ سنہ فائقدر . (۵) (تحفہ لغت عربیہ) مبتدی و متوسط لارک